

Курило Валерія Олександрівна,
здобувач вищої освіти,
спеціальність 221 Стоматологія,
Полтавський державний медичний університет,
Юфименко Вікторія Георгіївна,
старший викладач закладу вищої освіти
кафедри українознавства і гуманітарної підготовки,
Полтавський державний медичний університет

КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА - СТОМАТОЛОГА ЯК ПЕРЕДОСНОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Підготовка сучасного стейкхолдера, який стане конкурентоспроможним фахівцем-стоматологом на ринку праці не може бути достатньою без мовних компетенцій, які дозволять комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях, у тому числі й професійного спрямування. Досконале володіння державною мовою – запорука професійної кар'єри, передоснова фахової компетенції. Програма дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» передбачає виховання студента як компетентну мовну особистість, яка володіє високою мовною культурою; формування навичок користування засобами мови в різних життєвих ситуаціях з обов'язковим дотриманням мовних норм та мовленнєвого етикету. Досконале володіння державною мовою – важлива умова формування особистості майбутнього спеціаліста, запорука професійної кар'єри, передоснова фахової компетенції. Як доводить медична практика й саме життя, слово і ранило, і лікує. Тому стоматолог має володіти культурою мови, адже саме це є тим стрижнем, на який нанизуються професійні знання та вміння фахівця. Робота над удосконаленням мовлення студентів розпочинається ще на першому курсі. Проблема культури мовлення медиків репрезентується через такі її комунікативні складові: нормативність, адекватність, естетичність та поліфункціональність мовлення. Слід наголосити, що культура мовлення – це дотримання не тільки етичних, а й мовних норм спілкування, тобто правил вимови та наголошування слів, правопису, розстановки розділових знаків, правил уживання слів, побудови речень тощо. Головною проблемою нашого регіону є білінгвізм, тому на спілкуванні позначається вплив таких мовних явищ, як просторіччя та суржику. Ці позалітературні різновиди досить поширені в мовній практиці багатьох медиків. Прикладом може бути використання слів *«приймати участь» (брати участь), «бувший студент» (колишній), «по власному бажанню» (за власним бажанням), «із-за хвороби» (через хворобу)* тощо. Кожному медичному фахівцеві, який прагне просто, чітко й дохідливо сформулювати думку, точно довести її до пацієнта, слід постійно вчитися розрізняти відтінки у значеннях слів, правильно вживати їх в усному та писемному мовленні. Свідоме і стилістично точне слововживання – надійний помічник в оволодінні професійною лексикою і показник рівня культури медичного фахівця. Адекватність мовлення – це точність вираження думок, почуттів, волевиявлень засобами мови, ясність,

зрозумілість вислову для адресата. Отже, адекватність мовлення стосується як повноти самовираження, так і забезпечення повноти сприймання [1]. Для того, хто говорить, сказане ним завжди зрозуміле, але не завжди воно є таким для того, хто сприймає. Адже спілкування лікаря з хворим – це бесіда обопільно зацікавлених людей. Вона вимагає від медика певних зусиль, нервових затрат, щоб залишатися доброзичливим, невимушеним, терпимим. Хворого можуть відштовхнути, налякати навіть темп, висота звучання голосу, інтонація, яку іноді називають душею слова. Причому інтонація мовлення медичного працівника, так само, як і актора, повинна узгоджуватися з його виразом обличчя, жестами. Для пацієнта все це є джерелом інформації, яку він потім прискіпливо аналізує, щоб вирішити: довіряти чи ні. Естетичність мовлення – це реалізація естетичних уподобань мовця шляхом використання естетичних засобів мови. Оптимально дібраний темп і звучність мовлення, доречність цитати чи фразеологізму, прислів'я чи приказки, взагалі нестандартність можуть зробити мовлення естетично привабливим і навпаки. Поліфункціональність мовлення – це забезпечення застосування мови у різних ситуаціях спілкування. Це, власне, і є результатом набутих умінь. Контроль якості отриманих знань і вмінь відбувається на кожному практичному занятті через різні види письмових робіт, аналіз яких виконується разом зі студентами. «Письмо з помилками – то як невимиті руки чи зуби», – писав Василь Стус, тому ми постійно удосконалюємо форми роботи, аби рівень культури мовлення студентів-медиків тільки зростав [2].

Одним із основних завдань курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є формування в майбутніх медичних працівників мовнокомунікативних компетенцій. Комунікативна функція – найголовніша функція мови. Суть її в тому, що мова використовується для інформаційного зв'язку між членами суспільства, а також саме комунікативні здібності є важливим складником професійних відносин, зокрема медичних працівників, для яких слово є одним із інструментів професійної діяльності. Відповідно до галузевого стандарту вищої освіти, зміст підготовки медичних працівників передбачає набуття майбутнім фахівцем ключових компетенцій, до переліку яких належить здатність до усної та писемної комунікації державною мовою. Тому досить актуальним є питання розвитку комунікативних здібностей студентів-медиків на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) [3]. Особливу увагу приділяємо удосконаленню практики перекладу фахових текстів, до складу яких входить найважливіша термінологічна лексика з різних розділів стоматології, бо саме ці терміни становлять основу професійної мови стоматолога. Виконати переклад студентам допомагають термінологічні мінісловники, які розроблено для кожної спеціальності окремо, враховуючи специфіку відповідної медичної галузі. Мінісловники містять слова, словосполучення, фрази, в яких активізується основна фахова термінологія. Чільне місце у розвитку комунікативних здібностей студентів-стоматологів посідає етика мовного і професійного спілкування. Саме професія медика серед типології професій

належить до професій типу «людина – людина», тому для медичного працівника досить важливими якостями є чистота й виразність, правильність і багатство мовлення. Медичний працівник повинен уміти ставити цілеспрямовані запитання, миттєво записувати необхідні дані, точно, грамотно пояснювати будь-яку інформацію пацієнтові. Для удосконалення таких навичок на практичних заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) використовуємо рольові ігри: «Лікар – пацієнт», де пропонуємо скласти діалог, використовуючи відповідну лексику та формули мовленнєвого етикету, та розіграти певну ситуацію. Діалогівання розвиває у студентів навички міжособистісного спілкування, вміння налагоджувати комунікативний контакт з іншими людьми, орієнтуватися в особливостях партнера у процесі спілкування [4]. Важливою складовою у розвитку комунікативних якостей студентів-медиків є редагування текстів медичного спрямування. Редагуючи тексти, вони повинні з'ясувати, у чому полягає відхилення від норми, знайти найдоцільніший нормативний варіант висловлення думки, або серед запропонованих варіантів вибрати правильний, наприклад: *знеболюючий засіб – знеболювальний засіб, перев'язуючий матеріал – перев'язувальний матеріал*. Свій вибір обов'язково пояснюють, оперуючи правилами. Така робота у студентів виховує чуття слова. Під час вивчення фахової лексики звертаємо увагу на правопис та вимову аналізованих термінів, зокрема слова іншомовного походження, тому що медична термінологія – це переважно слова латинського та грецького походження. Також систематично відпрацьовуємо акцентуаційні норми – правильне наголошування слів. Ця робота також є важливою, тому що від наголосу може залежати лексичне значення слова. Наприклад: *лікарський кабінет – лікарський препарат, шкода – псування чогось (завдати шкоди) – шкода́ (жаль за чимось втраченим)*. Такі форми роботи розвивають у студентів-стоматологів комунікативну компетентність, яка є одним із основних складників професійної компетентності.

Перелік літератури

1. Юфименко В. Г. Медична блгодидактика та медіаосвітні технології як новітні чинники розвитку професійної компетентності фахівця / В. Г. Юфименко // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.- наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.) – Полтава, 2020. – С. 269–272.
2. Лещенко Т. Контраст вірцевої та реальної компетентнісних моделей мовленнєвої особистості сучасного лікаря-стоматолога / Т. Лещенко, М. Жовнір, В. Юфименко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Вип. 48, т. 1. – С. 85–88.
3. Лещенко Т. О. Особливості формування комунікативної компетенції іноземних студентів під час засвоєння стоматологічної термінології на занятті з української мови як іноземної / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : колективна монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. – С. 204–213.
4. Лещенко Т. О. Професіоналізм спілкування в структурі педагогічної майстерності викладача вищої медичної школи / Т. О. Лещенко, В. Г. Юфименко // Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2014. – С. 124–125.